Archive of SID

پژوهش‌های حسابداری مالی و حسابرسی، سال پنجم، شماره نوزدهم، پاییز ۱۳۹۲، از صفحه ۴۳ تا ۶۸

رابطه ی بین افشای اختیاری و مکانیزم‌های حاکمیت شرکتی

محمد کاشانی پور * مجید زنجیردار ** سید مهدی پارچینی پارچین *** سید جواد بابازاده****

تاریخ دریافت: ۱۳۹۲/۰۴/۰۳ تاریخ پذیرش: ۱۳۹۲/۰۶/۰۴

چکیده

افشای اختیاری و حاکمیت شرکتی به‌عنوان مساله قابل توجه در عرصه جهانی، نیازمند توجه بیشتر در جوامع علمی و پژوهشی کشورمان است. بر همین اساس این مطالعه تلاش می‌کند رابطه بین این دو را مورد بررسی و آزمون قرار دهد. در مدل مورد بررسی مکانیزم‌های حاکمیت شرکتی شامل؛ ساختار مالکیت و ترکیب هیات مدیره است. ساختار مالکیت توسط مالکیت مدیریتی، مالکیت سهامداران عمده و مالکیت دولتی مشخص شده‌است. ترکیب هیات مدیره از نسبت مدیران غیرموظف اندازه‌گیری شده است. شاخص افشای داوطلبانه بر اساس تحقیقات پیشین جمع‌بندی شده است. طبق نتایج تحقیق کاهش در سطح مالکیت مدیریتی و افزایش درصد مالکیت سهامداران عمده با افزایش در سطح افشای داوطلبانه رابطه دارد. این در حالی است که رابطه‌ای معنی‌داری بین مالکیت دولتی با افشای اختیاری یافت نشد.

واژگان کلیدی: حاکمیت شرکتی، افشای اختیاری، ساختار مالکیت، اعضای غیرموظف هیات مدیره.

* دانشیار دانشگاه تهران.

** استادیار دانشگاه آزاد اسلامی واحد اراک.

*** کارشناس ارشد حسابداری، دانشگاه مازندران، نویسنده اصلی و مسئول مکاتبات.

parchini. mahdi@gmail. com

**** کارشناس ارشد حسابداری، دانشگاه آزاد واحد اراک.

www.SID.ir

Archive of SID

۱- مقدمه

با جدا شدن مقوله مالکیت از مدیریت و با وجود اهداف متضاد بین نماینده و کارگزار، مشکلات نمایندگی پدیدار می‌شود. بخشی از مسائل نمایندگی از طریق فقدان اطلاعات مالی در دسترس سرمایه‌گذاران حاصل می‌شود و بنابراین شرکت‌هایی که افشای اطلاعات اضافی و اختیاری را درباره فعالیت‌های خویش فراهم می‌کنند، حُسن روابط مشترک نماینده و کارگزار را بهبود می‌بخشند. حاکمیت شرکتی نیز شامل فعالیت‌های مختلفی است که می‌تواند هزینه‌های نمایندگی را کاهش دهد. (بیک و دیگران[1]، ۲۰۰۹)سال‌های اخیر نارضایتی سرمایه‌گذاران، بازارهای مالی و دیگر ذی نفعان کلیدی، از گزارشگری مالی الزامی شرکت‌ها، منجر به افزایش تقاضا جهت تهیه اختیاری اطلاعات جامع در مورد استراتژی‌های بلندمدت و عملکرد مدیران شده است. این نارضایتی، مورد توجه انجمن‌های علمی، مقامات قانونی و حرفه‌ای سراسر جهان نیز قرار گرفته است. (بواسو و کامار[2]، ۲۰۰۶)

مالکیت مدیریتی طبق نظر جنسن و مکلین[3](۱۹۷۶) و مالکیت سهامداران عمده طبق نظر کپلان و مینتون[4](۱۹۹۴) به‌عنوان دو مکانیزم اصلی حاکمیتی هستند که در کنترل مسائل نمایندگی کمک می‌نمایند. فاما[5](۱۹۸۰) استدلال می‌کند که هیات‌مدیره به‌عنوان مکانیزم کنترل داخلی مرکزی، جهت نظارت بر مدیران مطرح است. ویلیامسون(۱۹۸۵) نیزچارچوبی را برای ارتباط کیفیت افشا با حاکمیت شرکتی ارائه کرده است. (انگ و ماک[6]، ۲۰۰۳) با توجه به اهمیت موضوع، این مقاله توجه خود را به بررسی رابطه بین

1 . Beak et al.
2 . Boesso & Kumar.
3 . Jensen & Maklin.
4 . Kaplan & Minton.
5 . Fama.
6 . Eng & Mak.

www.SID.ir

Archive of SID

ساختار مالکیت، ترکیب هیات مدیره و افشای اختیاری اطلاعات شرکت‌های تولیدی پذیرفته شده در بورس تهران معطوف نموده است.

۲- چارچوب نظری

هیات استاندارد حسابداری مالی(FASB,2000) افشای اختیاری را به‌عنوان "اطلاعات اساسی خارج از صورت‌های مالی که بطور صریح توسط قوانین و استانداردهای حسابداری مورد نیاز نیست" توصیف نموده است. افشای اختیاری اطلاعات شامل انواع افشایی است که در پاسخ به افزایش نیازمندی‌ها و شامل اطلاعات مالی و دیگر اطلاعاتی است که مدیران شرکت‌ها آن را مرتبط با نیاز گروه‌های مختلف ذی نفعان می‌پندارند. (میک و دیگران[1]، ۱۹۹۵) چنین افشایی با هدف کاهش عدم تقارن اطلاعاتی و به‌منظور ایجاد شفافیت است. کور(۲۰۰۰) و هیلی(۲۰۰۱) معتقد هستند که تحقیقات در زمینه افشای اختیاری به تأمین نظرگروه‌های مختلفی از ذی نفعان معطوف گردیده و بشکلی محدودتر، تأمین نظر سهامداران شرکت‌ها مدنظر قرارگرفته است. چنین اطلاعاتی، بر طبق نظر دی(۱۹۸۶)، شامل طرح‌های بازاریابی، طرح‌های مالی، و گزارشات حسابداری درون سازمانی نیز می‌باشد. (داراس و دیگران[2]، ۲۰۰۸)

افشای اطلاعات به‌عنوان یک مفهوم اصلی که می‌تواند به‌طور مؤثر از منافع سهامداران در مقابل آزادی عمل مدیران محافظت کند، دیده می‌شود. فاما و جنسن(۱۹۸۳) بیان کردند هنگامی که سرمایه شرکت پراکندگی داشته باشد تضاد بالقوه بین نماینده و کارگزار بیشتر از حالتی است که شرکت‌ها دارای مالکیت خانوادگی هستند. چااُو و گری[3](۲۰۰۲) نشان دادند که در جهت کاهش این تضاد بالقوه، افشای

1 . Meek et al
2 . Darus et al
3 . Chau & Gray

www.SID.ir

Archive of SID

اختیاری با پراکندگی سرمایه شرکت‌ها رابطه مثبت دارد. از سویی فاما(۱۹۸۰) بیان نمود، ویژگی‌های هیات مدیره به‌عنوان مکانیزم نظارت و کنترل درون سازمانی در نظر گرفته می‌شود. حال سؤالی که مطرح می‌شود اینست که چگونه ویژگی‌های هیات مدیره می‌تواند مدیران را وادار به انجام وظایف خود بر طبق انتظارات سهامداران از طریق افشای منظم اطلاعات و اطلاع‌رسانی یکنواخت بازار کند؟ مطالعات قبلی سه ویژگی مهم هیات مدیره شامل ترکیب هیات مدیره، اندازه هیات مدیره و راهبری هیات مدیره را که بر حاکمیت شرکتی بطور مؤثر تأثیر می‌گذارند را مشخص کرده است. (لاخال[1]، ۲۰۰۵)

ورسچیا(۲۰۰۱) سه راه حل اصلی برای مسائل نمایندگی جمع‌بندی کرده است: ۱) اقدامات مبتنی بر داوطلبانه بودن: که توسط نماینده برای کاهش مسائل و مشکلات نمایندگی صورت می‌گیرد. ۲) اقدامات مبتنی بر جامعه: که توسط سرمایه‌گذار(حاکمیت شرکتی) برای کاهش هزینه‌های نمایندگی صورت می‌گیرد. ۳) اقدامات مبتنی بر کارایی: که به‌صورت طبیعی در بازارهای سرمایه‌ای رقابتی اتفاق می‌افتد. (بیک و دیگران، ۲۰۰۹)

بررسی عواملی که مدیران را در ارائه اطلاعات اختیاری تحت تأثیر قرار می‌دهند مطابق مطالعات صورت گرفته توسط داروگ و استوگتن(۱۹۹۰)، هیس و لاندهولم(۱۹۹۶)، نیومن و نانسینگ(۱۹۹۳)، ورسچیا(۱۹۸۳) واگنهفر(۱۹۹۰)، نشان می‌دهد که؛ افشای اطلاعات اختیاری، می‌تواند تصمیمات مدیریت در مورد اطلاعات اختصاصی واحد تجاری را به گروه‌های استفاده کننده از قبیل سهامداران و همچنین رقبایی که می‌توانند از اطلاعات افشا شده بهره‌مند شوند، ارائه کند. عامل مهم دیگر تأثیرپذیری سیاست‌های افشای مدیران شرکت‌ها از ساختار مالکیتی شرکت و سیستم‌های حاکمیتی آن می‌باشد. (بیک و دیگران، ۲۰۰۹)مطالعات انجام شده توسط

1. Lakhal

www.SID.ir

Archive of SID

اجینکیا و دیگران(۲۰۰۵)، کارامانو و وافاس(۲۰۰۵)، شواهدی را نشان می‌دهد که حاکمیت شرکتی رابطه مثبتی با بهبود افشای اختیاری به عموم داشته است. به نحوی که اعضای مستقل هیات مدیره تمایل بیشتری برای اعمال نظارت و کنترل مدیران به جهت فراهم‌آوردن منافع همه سهامداران دارند. برکلی و دیگران(۱۹۹۴)، بیرد و هیکمن(۱۹۹۲)، کلین(۲۰۰۲) و اجینکیا و دیگران(۲۰۰۵) معتقد هستند علت این امر این است کهآن‌ها کمتر مدیون و مرهون مدیران شرکت‌ها هستند(وی و دیگران[1]، ۲۰۰۹) مطالعات دیگر از جمله بوتوسان[2](۱۹۹۷)، بوتوسان و هریس[3](۲۰۰۰)، بوتوسان و پلاملی[4](۲۰۰۲) نشان می‌دهند که کاهش در هزینه‌های سرمایه‌ای و طبق نظر سنگاپتا[5](۱۹۹۸)کاهش در هزینه‌های بدهیاز دیگر عوامل موثر بر افزایش میزان افشای اطلاعات واحدهای تجاری است. جنسن و مکلینگ(۱۹۷۶) اثبات کردند که سطح بالاتری از مالکیت مدیریتی موجب می‌شود که منافع مدیران و سهامداران با یکدیگر هم‌تراز شود، و همچنین هزینه‌های نمایندگی کاهش و ارزش شرکت افزایش یابد. (بیک و دیگران، ۲۰۰۹)

۳- پیشینه پژوهش

با توجه به نو بودن موضوع در سطح تحقیقات داخلی در این بخش بیشتر توجه به تحقیقات خارجی معطوف گشته است. تنها بررسی مطالعاتی صورت پذیرفته در این زمینه در داخل کشور در زمان نگارش، مطالعه انجام شده توسط کاشانی پور و دیگران(۱۳۸۸) در مقاله‌ای تحت عنوان رابطه بین افشای اختیاری(بعنوان مکانیزم کنترل خارجی) و مدیران غیرموظف(بعنوان مکانیزم کنترل داخلی) بوده است. هر چند نتایج

1 . Wee et al.
2 . Botosan.
3 . Harris.
4 . Plumlee.
5 . Segupta.

www.SID.ir

Archive of SID

تحقیق رابطه معناداری را بین این دو متغیر به اثبات نرساند. تحقیقات صورت پذیرفته در سطح خارجی به جنبه‌های مختلفی از مقوله افشای اختیاری پرداخته‌اند که در ادامه به برخی از این نتایج اشاره می‌گردد:

طبق نتایج هو و ونگ[۱](۲۰۰۱) کمیته حسابرسی با افشای اختیاری رابطه مستقیم و با نسبت یک خانواده عضو هیات مدیره رابطه معکوس دارد. چاو و گری(۲۰۰۲) در تحقیق خود نشان دادند که بسط و توسعه مالکیت برون سازمانی رابطه مثبتی با افشای اختیاری دارد و این در حالی است که سطح افشای اطلاعات در شرکت‌هایی با کنترل خانوادگی یا کنترل درون سازمانی کاهش می‌یابد. آشیک و دیگران[۲](۲۰۰۷) در تحقیق خود تاکید نمودند که شرکت‌های خانوادگی در مقایسه با دیگر شرکت‌ها، با مشکلات نمایندگی کمتری از بابت جدایی مالکیت از مدیریت روبرو هستند و طبق نتایج وان و وان[۳](۲۰۰۹)شرکت‌های خانوادگی تمایل بیشتری به افشای تمامی اقلام مورد نیاز گزارشگری بخش‌ها را دارند. لابل[۴](۲۰۰۲) در تحقیق خود عنوان نمود که کیفیت افشای اطلاعات و کارایی شرکت با دیگر متغیرهای حاکمیت شرکتی رابطه با اهمیتی را نشان نداد. تاسمانی و دیگران[۵](۲۰۰۷) در بررسی رابطه افشا و حاکمیت شرکتی در کشور غنا نشان دادند که سطح افشای اطلاعات در کشور غنا در حد پایینی قرار دارد و ساختار مالکیت، پراکندگی سهامداری و اندازه شرکت تأثیر با اهمیتی بر افشا دارند. بن آمر و دیگران[۶](۲۰۰۸) نیز نشان دادند که مالکیت درون سازمانی با شفافیت افشای حاکمیت شرکتی رابطه معکوس دارد. پرماروس و باهاتاچاریا[۷](۲۰۰۸) در تحقیق خود عنوان نمودند که حاکمیت شرکتی بطور مثبت و حائز اهمیتی با تصمیمات شرکت در

1 . Ho & Wong.
2 . Ashiq et al. .
3 . Wan & Wan.
4 . Labelle.
5 . Tsamenyi et al. .
6 . Ben-Amar et al ..
7 . Premuroso & Bhattacharya.

www.SID.ir

Archive of SID

مورد افشا و ارائه فایل‌های به موقع و اختیاری اطلاعات مالی در قالب XBRL مرتبط است. انگ و ماک(۲۰۰۳) کاهش در سطح مالکیت مدیریتی و افزایش قابل توجه در مالکیت دولتی را با افزایش در افشای اختیاری معنی‌دار یافتند. طبق تحقیق برگلف و پاجاست[1](۲۰۰۵)شرکت‌ها با تمرکز مالکیت بالا اطلاعات شرکتی را بیشتر در دسترس عموم قرار می‌دهند. لاخال(۲۰۰۵) در تحقیق خود عنوان نمود که رابطه منفی قابل ملاحظه‌ای بین افشای اختیاری عایدات با تمرکز مالکیت و ساختار رهبری واحد وجود دارد. داروس(۲۰۰۸) نشان داد که با افزایش درصد سهامداران عمده برون سازمانی شفافیت و افشای اختیاری شرکتی نیز تقویت می‌یابد. بیک و دیگران(۲۰۰۹) عنوان نمودند که در شرکت‌هایی با سطح پایین از مالکیت مدیریتی، رابطه منفی بین سطح مالکیت مدیریتی و افشای اختیاری وجود دارد. این در حالی است که رابطه مثبتی بین نسبت مدیران برون سازمانی و افشای اطلاعات موجود است. چنگ و کرتنی(۲۰۰۶) نشان دادند که شرکت‌هایی با نسبت بالای مدیران مستقل ازسطح افشای اختیاری بیشتری در مقابل شرکت‌هایی با نسبت مساوی مدیران مستقل بهره می‌برند. در حالی که در تحقیق پاتیلی و پرنسیپ[2](۲۰۰۷) به واسطه حضور سهامداران عمده، رابطه مثبتی بین نسبت مدیران مستقل و میزان افشای اختیاری گزارش شده وجود داشت، نتایج تحقیق میهاکینن[3](۲۰۰۸) نشان داد که نسبت اعضای مستقل هیات مدیره در شرکت‌ها موجب افزایش افشای پیشنهادی می‌شود. اختراداین و دیگران[4](۲۰۰۹) در تحقیق خود نشان دادند که رابطه مثبتی بین اندازه هیات مدیره با افشای اختیاری و نسبت مدیران مستقل با افشای اختیاری اطلاعات وجود دارد.

1 . Berglof& Pajuste.
2 . Patelli & Prencipe.
3 . Miihkinen.
4 . Akhtaruddin et al. .

www.SID.ir

Archive of SID

۴- فرضیه‌های پژوهش

با توجه به تحقیقات انجام شده و پیشینه تحقیق فرضیات به شرح ذیل بیان می‌گردد:

فرضیه اول: بین مالکیت مدیریتی و سطح افشای اختیاری رابطه معکوس وجود دارد.

فرضیه دوم: بین مالکیت سهامداران عمده و سطح افشای اختیاری رابطه معکوس وجود دارد.

فرضیه سوم: بین مالکیت دولتی و سطح افشای اختیاری رابطه مستقیم وجود دارد.

۵- مدل پایه تحقیق

در این تحقیق از مدل رگرسیونی تعدیل شده‌ای استفاده گردید که برگرفته از تحقیقات انجام شده توسط انگ و ماک(۲۰۰۳) می‌باشد و به شرح مذل (۱) ارائه شده است:

$$DSCORE = \beta_0 + \beta_1 MOWN + \beta_2 BLOCK + \beta_3 GLC + \beta_4 OUTDIR + \beta_5 GROWTH + \beta_6 FSIZE + \beta_7 DEBT + \beta_8 AUDITOR + \beta_9 STOCKRET + \beta_{10} ROE + \varepsilon \quad (1)$$

۶- متغیرهای تحقیق

متغیرهای وابسته و مستقل مورد استفاده در مدل۱، در ذیل معرفی و نحوه سنجش هر یک از آن‌ها بیان گردیده است:

۶-۱- متغیر وابسته

DSCORE(سطح افشای اختیاری)، بر اساس شاخص‌های بکاررفته توسط کاشانی پور و دیگران(۱۳۸۸)، اندازه‌گیری گردید و شامل ۷۱شاخص تعریف شده در رابطه با افشای اختیاری است که در سرفصل‌های شش گانه‌ای به شرح ذیل طبقه‌بندی گردیده و جزئیات آن نیز در بخش پیوست ارائه شده است؛

(۱) افشای پیشینه اطلاعاتی(BCKG)،

www.SID.ir

Archive of SID

(۲) خلاصه‌ای از نتایج تاریخی مهم(HIST)،

(۳) اطلاعات بخش‌ها(SEGM)،

(۴) آماره‌های کلیدی غیر مالی(NONF)،

(۵) اطلاعات پیش بینی(PROJ)،

(۶) بحث و تحلیل مدیریت(MNGT).

۶-۲- متغیرهای مستقل

MOWN(مالکیت مدیریتی)، درصد سهام عادی تحت تملک مدیرعامل و مدیران اجرایی. BLOCK(مالکیت سهامداران عمده)، درصد مالکیت سهام در دست سهامداران عمده(۵ درصد یا بیشتر). GLC(وجود مالکیت دولتی)، متغیر ساختگی برای وجود مالکیت دولتی، هرگاه ۲۰ درصد یا بیشتر از سهام عادی شرکت در دست شرکت‌ها وسازمان‌های دولتی باشد عدد یک و در غیر این صورت عدد صفر. OUTDIR(ترکیب هیات مدیره)، نسبت مدیران غیرموظف در هیات مدیره. GROWTH(فرصت‌های رشد شرکت)، نرخ‌های برگرفته از فاکتورهای تحلیلی شامل؛ ارزش بازار به ارزش دفتری حقوق صاحبان سهام(M/B EQUITY) و ارزش بازار به ارزش دفتری دارایی‌ها(M/B ASSET) و نسبت قیمت سهام به سود هر سهم(P/E) می‌باشد. M/B EQUITY(ارزش بازار به دفتری حقوق صاحبان سهام)، ارزش بازار سهام عادی تقسیم بر ارزش دفتری سهام عادی. M/B ASSET(ارزش بازار به دفتری دارایی‌ها)، ارزش بازار شرکت(مجموع ارزش بازار سهام عادی و ارزش دفتری بدهی‌های بلندمدت و کوتاه مدت) تقسیم بر ارزش دفتری کل دارایی‌ها. P/E(نسبت قیمت به سود هر سهم) قیمت پایان دوره سهام عادی تقسیم بر سود هر سهم. FSIZE(اندازه شرکت)، لگاریتم طبیعی ارزش بازار شرکت. DEBT(نسبت اهرمی)، کل بدهی‌های شرکت تقسیم بر کل دارایی‌های شرکت. AUDITOR(شهرت حسابرس مستقل)، متغیر ساختگی برای حسن

www.SID.ir

Archive of SID

شهرت حسابرس مستقل، هرگاه حسابرسی شرکت توسط سازمان حسابرسی انجام شده باشد عدد یک ودر غیر این صورت عدد صفر. STOCKRET(بازده سهام) تغییرات قیمت سهام و عایدی هر سهم در طی یک سال. ROE(بازده حقوق صاحبان سهام) سود عملیاتی تقسیم بر حقوق صاحبان سهام.

برای انجام تجزیه و تحلیل آماری و آزمون فرضیات لازم است پیش شرط‌های زیر برای استفاده از رگرسیون چندگانه برقرار باشد:

۱- بررسی نرمال بودن متغیر وابسته(جدول ۱)؛ این مهم از طریق آزمون کولموگروف - اسمیرنوف صورت پذیرفت. از آنجاییکه سطح معنی‌داری بدست آمده برابر با ۰/۳۴۷ بیشتر از ۰/۰۵ می‌باشد بنابراین فرض صفر رد نمی‌گردد و بعبارتی داده‌ها نرمال است.

جدول ۱- بررسی نرمال بودن متغیر وابسته

تعداد	میانگین	انحراف معیار	قدر مطلق بیشترین انحراف معیار	بیشترین انحراف مثبت	بیشترین انحراف منفی	کلموگروف اسمیرنوف	سطح معنی‌داری
۱۷۶	۰/۲۳۲۲۲۷	۰/۰۹۹۸۸۲۳	۰/۰۷۰	۰/۰۷۰	-۰/۰۴۸	۰/۹۳۵	۰/۳۴۷

*منبع: یافته‌های پژوهشگر

۲- عدم همبستگی خطاهای مدل؛ در این آزمون از روش دوربین – واتسون استفاده گردید. هرگاه آماره این آزمون در بازه بین ۱/۵ الی ۲/۵ قرار داشته باشد فرض همبستگی بین خطاها رد می‌شود. نتایج ارائه شده در جداول شماره سه، پنج و هفت نشان می‌دهد در تمامی مراحل آزمون این عدد در بازه مذکور قرار داشته است.

۳- توزیع نرمال خطاها؛ این شرط با رسم نمودار خطاها و مقایسه آن با نمودار توزیع نرمال بررسی گردید و بیانگر نرمال بودن توزیع خطاها بود.

www.SID.ir

Archive of SID

۴- معنی‌دار بودن مدل رگرسیون؛ این امراز طریق جداول تحلیل واریانس بررسی گردید. هرگاه سطح معنی‌داری این آزمون کمتر از ۵٪ باشد، فرض خطی‌بودن رابطه بین متغیرها تایید می‌گردد. (آذر و مومنی، ۱۳۸۵) در تمامی مراحل رگرسیون تحقیق این پیش شرط برقرار بوده است.

۷- جامعه آماری و نمونه‌گیری

همان‌گونه که بوتوسان(۱۹۹۷) بیان نموده است، سیاست‌ها و خط مشی‌های افشای شرکت‌ها در طی سال‌های مختلف تا حدودی یکسان و پایدار است. برای مثال هیلی و دیگران(۱۹۹۵) تنها، ۹۰ شرکت بزرگ را از بین ۵۹۵ شرکت مورد بررسی در ۲۳ صنعت که در طی سال‌های ۱۹۸۰ الی ۱۹۹۰ بررسی شده بود را تعیین کردند که از نظر میزان افشا، در طی سال‌های مورد بررسی تغییر قابل ملاحظه‌ای از نظر رتبه‌بندی افشا داشتند. (کاشانی پور و دیگران، ۱۳۸۸) لذا بر همین اساس در این تحقیق و در جهت بسط مدل مورد بررسی توسط کاشانی پور و دیگران(۱۳۸۸) و با توجه به محدودیت‌ها و زمانبر بودن جمع آوری دستی اطلاعات افشای اختیار، در تحقیق حاضر به داده‌های مطالعه مورد اشاره مراجعه گردید و مدل با دیگر داده‌های سال مالی ۱۳۸۵ مورد آزمون قرار گرفت. جامعه آماری تحقیق، شامل کلیه شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران در سال ۱۳۸۵ می‌باشد. نمونه انتخابی از بین شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار به روش حذفی بدست آمده و شامل شرکت‌هایی گردید که حائز شرایط ذیل باشند:

۱- شرکت‌هایی که از لحاظ نوع فعالیت، تولیدی باشند.

۲- شرکت‌هایی که پایان سال مالی آن‌ها منتهی به ۲۹ اسفند ماه ۱۳۸۵ باشد.

۳- شرکت‌هایی که صورت‌های مالی، گزارش فعالیت هیات مدیره و اطلاعات مربوط به درصد مالکیت سهام آن‌ها در سال مورد تحقیق در دسترس باشد.

۴- شرکت‌هایی که حقوق صاحبان سهام آن‌ها عددی مثبت باشد.

www.SID.ir

Archive of SID

در نهایت تعداد ۱۷۷ شرکت از بین ۴۵۰ شرکت پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار به عنوان نمونه تحقیق مشخص گردید.

۸- روش پژوهش

این تحقیق از نظر طبقه‌بندی بر مبنای هدف، تحقیقی کاربردی و از نظر طبقه‌بندی بر حسب روش، توصیفی است. تحلیل داده‌ها با استفاده از رگرسیون خطی چندگانه، آزمون همبستگی، آزمون F و در سطح اطمینان ۹۵ درصد انجام شده است. داده‌های لازم برای محاسبه متغیر وابسته یعنی نرخ افشای اختیاری بصورت دستی از طریق مطالعه گزارش فعالیت هیات مدیره به مجمع عمومی، صورت‌های مالی شرکت‌ها و یادداشت‌های همراه انجام پذیرفته است. داده‌های مربوط به دیگر متغیرهای مستقل نیز از طریق نرم افزارهای موجود و در محیط کتابخانه بورس اوراق بهادار تهران جمع‌آوری شده است. داده‌های استخراج شده با استفاده از نرم افزار EXCEL مرتب شده و برای تحلیل آماری به محیط نرم افزاری SPSS انتقال داده شد.

۹- یافته‌های پژوهش

در جدول ۲، کمیت‌های آمار توصیفی مربوط به متغیرهای وابسته، مستقل و کنترلی مورد استفاده در تحقیق ارائه شده است. بازه تغییرات نرخ افشای اختیاری کسب شده توسط شرکت‌های موجود در نمونه از ۶ درصد الی ۵۰ درصد با میانگین ۲۳ درصد و انحراف معیار ۱۰ درصد است که در حدود یافته‌های تحقیقات قبلی به ویژه پاتیلی و پرنسیپ(۲۰۰۷) می‌باشد.

www.SID.ir

Archive of SID

جدول ۲- شاخص‌های آمار توصیفی متغیرهای تحقیق

متغیر	تعداد	حداقل	حداکثر	میانگین	میانه	انحراف معیار	کشیدگی	چولگی
شاخص افشای اختیاری(متغیروابسته)								
DSCORE	۱۷۵	۰/۰۶	۰/۵۰	۰/۲۳	۰/۲۲	۰/۱۰	-۰/۱۵	۰/۵۳
مکانیزم‌های حاکمیت شرکتی(متغیرهای مستقل)								
MOWN	۱۷۲	۰/۰۰	۳۳/۲۵	۲/۰۷	۰/۰۰	۵/۵۶	۱۱/۶۳	۳/۳۲
BLOCK	۱۷۵	۱۱/۰۸	۹۸/۹۳	۶۹/۸۲	۷۳/۶۸	۱۹/۵۸	۰/۴۸	-۰/۹۹
GLC	۱۷۶	۰/۰۰	۱/۰۰	۰/۶۳	۱/۰۰	۰/۴۸	-۱/۷۲	-۰/۵۵
OUTDIR	۱۷۶	۰/۲۰	۱/۰۰	۰/۷۴	۰/۸۰	۰/۱۷	۱/۵۴	-۱/۰۲
فاکتورهای کارایی و سودآوری شرکت(متغیرهای کنترلی)								
GROWTH	۱۷۳	۰/۳۵	۶/۸۳	۲/۲۷	۲/۰۷	۱/۲۷	۲/۳۲	۱/۳۸
FSIZE	۱۷۶	۱۰/۴۳	۱۳/۸۵	۱۱/۷۹	۱۱/۷۱	۰/۵۹	۰/۶۰	۰/۶۵
DEBT	۱۷۶	۰/۱۸	۱/۰۰	۰/۶۲	۰/۶۴	۰/۱۸	-۰/۵۳	-۰/۲۸
AUDITOR	۱۷۶	۰/۰۰	۱/۰۰	۰/۲۷	۰/۰۰	۰/۴۵	-۰/۹۵	۱/۰۳
STOCKRET	۱۷۶	-۵۷/۴۱	۴۳۰/۱۹	۳۹۴/۷	۱۲/۵۰	۸۰/۷۱	۶/۸۱	۲/۳۲
ROE	۱۷۳	-۰/۴۲	۱/۰۲	۰/۳۴	۰/۳۴	۰/۲۲	۰/۷۸	۰/۱۴

*منبع: یافته‌های پژوهشگر

بطور میانگین در شرکت‌های موجود در جامعه در طی سال ۱۳۸۵، سهام تحت مالکیت توسط مدیر عامل و مدیران اجرائی(مالکیت مدیریتی) حداکثر در حدود ۳۳ درصد و حداقل صفر درصد بوده است. در نمونه مورد بررسی بطور متوسط سهام تحت تملک مدیران ۲درصد می‌باشد و این نشان از بی‌توجهی مالکان شرکت در بکارگیری ابزارهای تشویقی مبتنی بر سهام در جهت کاهش تضاد منافع است. این در حالی است که مطابق نتایج بدست آمده در جدول ۲ میزان تملک سهام توسط

www.SID.ir

Archive of SID

سهامداران عمده حداکثر حدود ۹۹درصد و حداقل حدود ۱۱درصد است و بطور میانگین حدود ۷۰ درصد از سهام شرکت‌ها در اختیار سهامداران عمده می‌باشد و این موضوع حکایت از میزان اندک سهام شناور و عدم تمایل سهامداران عمده در واگذاری سهام با جنبه تشویقی به مدیران اجرایی را دارد. این امر تا حدودی وضعیت خصوصی‌سازی سهام در سال‌های قبل از ۱۳۸۵ را با ابهام مواجه می نماید. چراکه مطابق جدول۲، بطور میانگین بیش از ۶۳ درصد شرکت‌های حاضر در نمونه تحت مالکیت بیش از ۲۰ درصدی توسط دولت می‌باشند. شاید این امر به دلیل الزام دولت به نگهداری بخشی از سهام پس از خصوصی سازی و نیز ورود نقدینگی توسط شرکت‌های وابسته ی دولتی جهت سرمایه‌گذاری در شرکت‌های تولیدی است. تغییرات نسبت مدیران غیرموظف گزارش شده توسط شرکت‌ها از عدد ۲۰درصد تا ۱۰۰ درصد قابل رتبه‌بندی است. این در حالی است که بطور متوسط ۷۴درصد ترکیب هیات مدیره توسط مدیران غیرموظف تشکیل شده است.

مطابق جدول۲، در طی سال ۱۳۸۵ سرمایه‌گذاران در رابطه با شرکت‌های تولیدی فهرست شده در بورس با فرصت‌های رشد حداقل ۳۵درصد و حداکثر ۶۸۳درصد مواجه بوده‌اند و این در حالی است که این گروه بطور متوسط با فرصت رشد ۲۲۷ درصدی مواجه خواهند بود. با بررسی نسبت اهرمی ملاحظه می‌شود که شرکت‌های تولیدی در جهت تأمین مالی حداقل ۱۸درصد و حداکثر ۱۰۰درصد از طریق ایجاد بدهی اقدام نموده‌اند. لذا بطور متوسط ۶۲درصد شرکت‌های تولیدی راه حل تأمین مالی از طریق بدهی را برگزیده‌اند و این نشان دهنده این واقعیت است که شرکت‌های مذکور ساده ترین راه حل تأمین مالی یعنی ایجاد بدهی را بعنوان استراژی خود انتخاب نموده‌اند.

شهرت حسابرس مستقل بعنوان یک عامل مهم در تحقق حاکمیت شرکتی است. با توجه به اینکه در ایران سازمان حسابرسی به‌عنوان نهاد تصویب کننده استانداردهای

www.SID.ir

Archive of SID

حسابداری و حسابرسی است. لذا فرض بر این خواهد بود که حسابرسی‌های صورت گرفته توسط آن سازمان از اعتبار بیشتری برخوردار است. بررسی گزارش‌های حسابرسی شرکت‌های حاضر در نمونه حاکی از آن است که بطور متوسط ۲۷درصد از شرکت‌های موجود در نمونه توسط آن سازمان حسابرسی شده است. این موضوع به احتمال زیاد ناشی از الزام قانونی حاکم بر شرکت‌های دولتی است که می‌بایست توسط سازمان حسابرسی مورد بررسی قرارگیرند و همان‌گونه که بیان شد، آن ناشی از تملک بیش از ۲۰ درصدی دستگاه‌های دولتی در ۶۳ درصد از شرکت‌های مورد بررسی است. همان‌گونه که در جدول۲ ملاحظه می‌شود شرکت‌های تولیدی در طی سال ۱۳۸۵ حداقل ۵۷ درصد بازدهی منفی و حداکثر ۴۳درصد بازدهی مثبت و بطور متوسط حدود ۳۹۵ درصد بازدهی مثبت داشته‌اند. این در حالی است که بازدهی حقوق صاحبان سهام حداقل ۴۲درصد بازدهی منفی و حداکثر ۱۰۲درصد بازدهی مثبت و بطور متوسط ۳۴ درصد بازدهی مثبت بوده است.

۹-۱- تحلیل رگرسیون

۹-۱-۱- مدل رگرسیون به روش وارد کردن:

برای تدوین مدل افشای اختیاری ابتدا از روش تجزیه و تحلیل وارد کردن استفاده شده است. روش وارد کردن، رویکردی در انتخاب متغیرهاست که در آن کلیه متغیرهای وارد شده در یک مرحله در تعیین رگرسیون مورد استفاده قرار می‌گیرد. در جدول۳ میزان ضریب تعیین و ضریب تعیین تعدیل شده به ترتیب برابر با ۰/۱۶۹ و ۰/۱۱۵ است. یعنی در حدود ۱۷ درصد از تغییرات افشای اختیاری توسط متغیرهای مستقل بیان می‌گردد. این شاخص میزان شدت ارتباط بین متغیرها را نشان می دهد. مقدار آماره دوربین – واتسون طبق جدول سه، ۲/۰۳۴ می‌باشد و این عدد نشان می‌دهد

www.SID.ir

Archive of SID

که خطاها از یکدیگر مستقل هستند و بین خطاها خود همبستگی وجود ندارد و فرض همبستگی بین خطاها رد می‌شود و می‌توان از رگرسیون استفاده نمود.

جدول ۳- آزمون دوربین- واتسون به روش وارد کردن

مدل	ضریب همبستگی	ضریب تعیین	ضریب تعیین تعدیل شده	خطای معیار تخمین	دوربین- واتسون
پایه	۰/۴۱۱	۰/۱۶۹	۰/۱۱۵	۰/۰۹۰۸۲۵۲	۲/۰۳۴

*منبع: یافته‌های پژوهشگر

همان‌گونه که در جدول ۴ ملاحظه می‌گردد؛ ضریب ۰/۰۰۳- در سطح خطای ۰/۰۵۴ آماره t بیانگر وجود رابطه منفی بین درصد مالکیت مدیریتی و نرخ افشای اختیاری می‌باشد. این نتیجه با نتایج انگ و ماک(۲۰۰۳) و بیک و دیگران(۲۰۰۹) مشابه می‌باشد. ضریب ۰/۰۰۱ در سطح خطای ۰/۰۴۵ آماره t بیانگر وجود رابطه مثبت بین درصد مالکیت سهامداران عمده و نرخ افشای اختیاری می‌باشد. این نتیجه با یافته‌های دراس و دیگران(۲۰۰۸) مشابه می‌باشد. هرچند مطالعات انگ و ماک(۲۰۰۳)، عدم وجود ارتباط معنی‌دار بین این دو متغیر را تایید می‌کند.

بنابراین با آزمون مدل پایه(مدل۱)به روش واردکردن، مدل نهایی به صورت مدل(۲) برآورد شده است:

$$Y = -0.109 - 0.003 X_1 + 0.001 X_2 + 0.027 X_3 + e \qquad (۲)$$

که؛ X_1 متغیر مستقل درصد مالکیت مدیریتی(MOWN)، X_2 متغیر مستقل درصد مالکیت سهامداران عمده(BLOCK) و X_3 متغیر مستقل اندازه شرکت(FSIZE)می‌باشد.

www.SID.ir

Archive of SID

جدول ۴- ضرایب معادله رگرسیون به روش واردکردن

مدل نهایی- روش وارد کردن	ضرایب استاندارد نشده		ضرایب استاندارد شده	tآماره	سطح معنی‌داری
	B	Std. Error	Beta		
عدد ثابت	-/۱۰۹	۰/۱۷۵		-۰/۶۲۵	۰/۵۳۳
MOWN	-۰/۰۰۳	۰/۰۰۲	-۰/۱۷۰	-۱/۹۴	۰/۰۵۴
BLOCK	۰/۰۰۱	۰/۰۰۰	۰/۱۷۸	۲/۰۲۰	۰/۰۴۵
GLC	-۰/۰۰۷	۰/۰۱۷	-۰/۰۳۴	-۰/۴۰۴	۰/۶۸۷
OUTDIR	-۰/۰۲۲	۰/۰۴۷	-۰/۰۳۸	-۰/۴۸۱	۰/۶۳۱
GROWTH	-۰/۰۱۰	۰/۰۰۶	-۰/۱۲۸	-۱/۵۱۷	۰/۱۳۱
FSIZE	۰/۰۲۷	۰/۰۱۵	۰/۱۷۱	۱/۸۷۷	۰/۰۶۲
DEBT	۰/۰۲۴	۰/۰۴۵	۰/۰۴۳	۰/۵۳۸	۰/۵۹۱
AUDITOR	۰/۰۲۱	۰/۰۱۸	۰/۱۰۱	۱/۱۸۶	۰/۲۳۷
STOCKRET	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۱۶۰	۱/۸۶۳	۰/۰۶۴
ROE	-۰/۰۵۹	۰/۰۴۱	-۰/۱۳۲	-۱/۴۵۰	۰/۱۴۹

*منبع: یافته‌های پژوهشگر

ضریب ۰/۰۰۷- در سطح خطای ۰/۶۸۷ آماره t بیانگر عدم وجود رابطه معنی‌دار بین مالکیت دولتی و نرخ افشای اختیاری می‌باشد. اگرچه یافته‌های انگ و ماک(۲۰۰۳)، نشان از وجود ارتباط مثبت و حائز اهمیت بین مالکیت دولتی و نرخ افشای اختیاری اطلاعات می‌دهد. ضریب ۰/۰۲۲- در سطح خطای ۰/۶۳۱ آماره t بیانگر عدم وجود رابطه معنی‌دار بین متغیر مستقل نسبت مدیران غیرموظف هیات مدیره و نرخ افشای اختیاری می‌باشد. این نتایج با یافته‌های هو و ونگ(۲۰۰۱) همسو است. اگرچه انگ و ماک(۲۰۰۳) وجود رابطه منفی بین افشای اختیاری و مدیران غیرموظف را نشان دادند.

www.SID.ir

Archive of SID

همچنین اخترادین و دیگران(۲۰۰۹) و بیک و دیگران(۲۰۰۹) دریافتند نسبت مدیران مستقل رابطه مثبتی با نرخ افشای اختیاری اطلاعات دارد.

۹-۱-۲- مدل رگرسیون به روش انتخاب رو به جلو:

برای تعیین مدل رگرسیون بهینه اقدام به آزمون رگرسیون به روش انتخاب رو به جلو متغیرهای مستقل می نماییم. انتخاب رو به جلو روشی در انتخاب متغیرهای مستقل است که در آن تنها متغیرهایی که از معیارهای لازم جهت ورود به معادله رگرسیون(متغیرهای مستقل با ضریب همبستگی مثبت یا منفی بالاتر اولین گزینه جهت ورود به معادله می‌باشند) برخوردارند، وارد مدل می‌شوند. مطابق روش مذکور، مدل مورد بررسی را تحت آزمون قرار دادیم. میزان ضریب تعیین و ضریب تعیین تعدیل شده در این روش(جدول ۵) به ترتیب برابر با ۰/۱۱۴ و ۰/۱۰۳ است. یعنی در حدود ۱۱ درصد از تغییرات متغیر وابسته توسط متغیرهای مستقل بیان می‌گردد.

مقدار آماره دوربین - واتسون طبق جدول ۵، ۱/۹۲۲ می‌باشد و این عدد نشان می‌دهد که خطاها از یکدیگر مستقل هستند و بین خطاها خود همبستگی وجود ندارد.

جدول ۵- آزمون دوربین- واتسون به روش انتخاب رو به جلو

مدل	ضریب همبستگی	ضریب تعیین	ضریب تعیین تعدیل شده	خطای معیار تخمین	دوربین- واتسون
پایه	۰/۳۳۸	۰/۱۱۴	۰/۱۰۳	۰/۰۹۱۴۳۲۳	۱/۹۲۲

**منبع: یافته‌های پژوهشگر

بنابراین به صورت مدل(۳) نوشته می‌شود(جدول ۶):

$$Y = 0.230 - 0.004\ X_1 + 0.041\ X_2 + e \qquad (۳)$$

که در مدل(۳)؛ X_1 متغیر مستقل درصد مالکیت مدیریتی(MOWN)، X_2 متغیر مستقل حسن شهرت حسابرس مستقل(AUDITOR) می‌باشد.

www.SID.ir

Archive of SID

جدول ۶- ضرایب معادله رگرسیون به روش انتخاب رو به جلو

مدل نهایی- روش انتخاب رو به جلو	ضرایب استاندارد نشده		ضرایب استاندارد شده	آماره t	سطح معنی‌داری
	B	Std. Error	Beta		
عدد ثابت	۰/۲۳۰	۰/۰۰۹		۲۴/۹۸۰	۰/۰۰۰
MOWN	-۰/۰۰۴	۰/۰۰۱	-۰/۲۳۷	-۳/۱۲۹	۰/۰۰۲
AUDITOR	۰/۰۴۱	۰/۰۱۶	۰/۱۹۴	۲/۵۶۱	۰/۰۱۱

*منبع: یافته‌های پژوهشگر

۹-۱-۳- مدل رگرسیون به روش حذف رو به عقب

یکی دیگر از روش های ورود متغیرها در رگرسیون روش حذف رو به عقب متغیرهای مستقل است. حذف رو به عقب، روشی در انتخاب متغیرهای مستقل است که در آن ابتدا تمامی متغیرهای مستقل به معادله رگرسیون وارد می‌شوند و سپس در صورتی که معیارهای لازم جهت باقی ماندن در مدل(متغیرهایی که ضریب همبستگی پایین‌تری با متغیر وابسته دارند اولین گزینه حذف از معادله هستند) را نداشته باشند، تک تک حذف می‌شوند. مطابق روش مذکور، مدل مورد بررسی را تحت آزمون قرار دادیم.

مطابق جدول۷؛ در این روش ۱۵/۶ درصد از تغییرات متغیر وابسته توسط متغیرهای مستقل بیان می‌گردد. مقدار آماره دوربین – واتسون طبق این جدول، ۲/۰۵۶ مقدار می‌باشد و این عدد نشان می‌دهد که در گام پنجم خطاها از یکدیگر مستقل هستند.

جدول ۷- آزمون دوربین- واتسون به روش حذف رو به عقب

مدل	ضریب همبستگی	ضریب تعیین	ضریب تعیین تعدیل شده	خطای معیار تخمین	دوربین- واتسون
پایه	۰/۳۹۴	۰/۱۵۶	۰/۱۲۳	۰/۰۹۰۳۹۳۹	۲/۰۵۶

*منبع: یافته‌های پژوهشگر

www.SID.ir

Archive of SID

بنابراین مدل برآوردی به صورت مدل(۴) نوشته می‌شود(جدول ۸):

$$Y = -0.165 - 0.003 X_1 + 0.001 X_2 - 0.013 X_3 + 0.032 X_4 - 0.065 X_5 + e \quad (۴)$$

که در مدل(۴)؛ X_1 متغیر مستقل درصد مالکیت مدیریتی(MOWN)، X_2 متغیر مستقل درصد مالکیت سهامداران عمده(BLOCK)، X_3 متغیر مستقل فاکتور فرصت‌های رشد شرکت(GROWTH)، X_4 متغیر مستقل اندازه شرکت(FSIZE)، X_5 متغیر مستقل بازده حقوق صاحبان سهام(ROE) می‌باشد.

جدول ۸- ضرایب معادله رگرسیون به روش حذف رو به عقب

مدل پایه – روش حذف رو به عقب	ضرایب استاندارد نشده		ضرایب استاندارد شده	t آماره	سطح معنی‌داری
	B	Std. Error	Beta		
عدد ثابت	-۰/۱۵۶	۰/۱۵۹		-۱/۰۳۵	۰/۳۰۲
MOWN	-۰/۰۰۳	۰/۰۰۱	-۰/۱۷۱	-۲/۰۰۲	۰/۰۴۷
BLOCK	۰/۰۰۱	۰/۰۰۰	۰/۲۰۹	۲/۵۶۱	۰/۰۱۱
GROWTH	-۰/۰۱۳	۰/۰۰۶	-۰/۱۷۲	-۲/۱۸۵	۰/۰۳۰
FSIZE	۰/۰۳۲	۰/۰۱۳	۰/۱۹۹	۲/۴۳۰	۰/۰۱۶
STOCKRET	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۱۶۷	۱/۹۵۵	۰/۰۵۲
ROE	-۰/۰۶۵	۰/۰۳۹	-۰/۱۴۵	-۱/۶۵۸	۰/۰۹۹

*منبع: یافته‌های پژوهشگر

۱۰- نتیجه‌گیری

هنگامی‌که درصد مالکیت مدیران در شرکت‌ها در سطح پایینی باشد، مسائل نمایندگی بیشتر می‌شود. از طرف دیگر وجود سهامداران برون سازمانی و به طور ویژه وجود سهامداران عمده در شرکت‌ها به‌دلیل نفوذ قابل توجهی که در شرکت دارند، می‌تواند

www.SID.ir

Archive of SID

موجب افزایش کنترل و نظارت بر رفتار مدیران به جهت کاهش مشکلات نمایندگی شود. در مورد مالکیت مدیریتی استنباط می‌شود، مدیرانی که خود مالک بخش قابل توجهی از سهام شرکت هستند تمایل کمتری به انتشار و افشای اختیاری اطلاعات مالی دارند و بازار سرمایه را از افشای اطلاعات اضافی محروم می‌کنند. در مقابل وجود و نفوذ سهامداران عمده به عنوان یک مکانیزم کنترلی بیرونی، انتشار اطلاعات مالی داوطلبانه شرکت‌ها را تسهیل می‌کند. نتایج به دست آمده در این تحقیق نیز گویای همین مطلب است.

شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار که درصد قابل توجهی از سهام آنان در دست دولت، سازمان‌ها و نهادهای دولتی و شبه دولتی می‌باشد ممکن است دارای اهداف سازمانی تعریف شده‌ای باشند که با دیگر شرکت‌های بخش خصوصی پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار متفاوت باشند. این دسته از شرکت‌ها به دلیل حمایت و نفوذی که از بخش دولتی می‌شوند موظف به اجرای فرامین و دستورات مصوب، مطابق دستورالعمل‌ها و بخشنامه‌های اجرایی خود هستند و این موضوع می تواند بر نتایج، تأثیرات پیچیده و متناقضی بگذارد.

هرچند مدیران غیرموظف در شرکت‌های تولیدی دارای سمت اجرایی در شرکت نمی باشند ولیکن در برخی موارد ممکن است با مدیران موظف حاضر در هیات مدیره دارای روابط خاص باشند و یا به عنوان نماینده اعضای حقوقی حاضر در هیات مدیره شرکت باشند. تمامی این موارد و موارد مشابه آن معضل و مشکل عمده و تهدید کننده‌ای برای مدیران غیرموظف است و می تواند مستقل بودن آنان را تحت الشعاع قرار دهد.

سازمان بورس در رتبه‌بندی شرکت‌ها به مقوله افشای اختیاری توجه نماید تا بعنوان محرکی برای افشای بیشتر باشد. چراکه بسیاری از سهامداران از گذشته‌نگری گزارش

www.SID.ir

Archive of SID

هیات مدیره گله‌مند هستند و افزایش تعداد مدیران غیر موظف نیز حلال مشکل نخواهد بود.

تدوین آیین‌نامه‌ای برای حضور حداقل یک عضو غیرموظف مستقل در هیات مدیره شرکت‌ها بخصوص شرکت‌های سهامی عام حاضر در بورس اوراق بهادار.

با توجه به بالا بودن میزان تملک دولتی در سطح شرکت‌های پذیرفته شده در بورس، دولت می‌بایست در راستای اجرایی نمودن اصل ۴۴ قانون اساسی، قدم‌های موثرتری را در امر خصوصی سازی در پیش گیرد.

پیوست: شاخص‌های افشای اختیاری و نحوه وزن دهی

شاخص‌های افشای اختیاری؛ پیشینه اطلاعاتی(BCKG):خلاصه‌ای ازفعالیت‌ها-بیان اهداف یا طرح‌ها-بیان کلی استراتژی -اقدامات انجام شده در طی سال برای دستیابی به اهداف-اقدامات برنامه‌ریزی شده برای دست‌یابی در سال‌های آتی-برنامه زمانی برای دستیابی به اهداف-محیط رقابتی-تأثیر رقابت بر سودهای جاری-تأثیر رقابت بر سودهای آتی-توصیف کلی شرکت-محصولات یا خدمات اصلی تولید شده-مشخصه‌های ویژه آن‌ها-بازارهای اصلی-مشخصه‌های ویژه آن‌ها- تشریح کارخانجات/انبارها-ساختار سازمانی-چارت سازمانی مدیریت. خلاصه‌ای از نتایج تاریخی مهم(HIST):نسبت‌های سود دهی-نسبت‌های ساختارمالی-نسبت‌های نقدینگی-نسبت‌های دیگر-پیش‌بینی سود هر سهم(EPS)-سنجش فروش ها-سنجش سود عملیاتی-سنجش سود خالص. آماره‌های کلیدی غیر مالی(NONF):میانگین حقوق هرکارمند-میانگین سن کارکنان کلیدی-سهم از بازار محصولات یا خدمات اصلی-واحدهای فروش رفته مربوط به محصولات یا خدمات اصلی-قیمت فروش هر واحد مربوط به محصولات یا خدمات اصلی-میزان رشد در واحدهای فروش رفته مربوط به محصولات یا خدمات اصلی-فروش سر به سر مربوط به محصولات یا خدمات اصلی-زمان انجام تولید یا تحویل-تشریح روش‌ها یا فوت و فن تولید-تشریح

www.SID.ir

Archive of SID

مشتری‌ها. اطلاعات بخش‌ها(SEGM):تشریح-دارایی‌ها-بدهی‌ها یا تأمین مالی-استهلاک-سود عملیاتی-سرمایه‌گذاری-تحقیق وتوسعه. اطلاعات پیش‌بینی(PROJ):مقایسه پیش‌بینی‌های قبلی سود با سودهای واقعی-مقایسه پیش بینی‌های قبلی فروش‌ها با فروش‌های واقعی-تأثیر فرصت‌های موجود بر فروش‌ها یا سودهای آتی-تأثیر پوشش ریسک شرکت بر فروش‌ها یا سودهای آتی-پیش بینی سهم از بازار-پیش‌بینی گردش وجه نقد-پیش‌بینی مخارج سرمایه‌ای-پیش‌بینی مخارج تحقیق و توسعه(R&D)-پیش‌بینی سودهای آتی-پیش بینی فروش‌های آتی. بحث و تحلیل مدیریت(MNGT):توضیحاتی در خصوص تغییر در فروش ها-توضیحاتی در خصوص تغییر در درآمد عملیاتی-توضیحاتی در خصوص تغییر در بهای تمام شده کالای فروش رفته-توضیحاتی در خصوص تغییر در بهای تمام‌شده کالای فروش رفته به عنوان درصدی از فروش‌ها-توضیحاتی در خصوص تغییر در سود ناخالص-توضیحاتی در خصوص تغییر در سود ناخالص بعنوان درصدی از فروش‌ها-توضیحاتی در خصوص تغییر در هزینه‌های اداری و تشکیلاتی-توضیحاتی در خصوص تغییر در هزینه بهره یا درآمد بهره-توضیحاتی در خصوص تغییر در سود خالص-توضیحاتی در خصوص تغییر در موجودی کالا-توضیحاتی در خصوص تغییر در حساب‌های در یافتنی-توضیحاتی در خصوص تغییر در مخارج سرمایه‌ای-توضیحاتی در خصوص تغییر در مخارج تحقیق وتوسعه(R&D)-توضیحاتی در خصوص تغییر در سهم از بازار-تفسیر نسبت‌های سود دهی-تفسیر نسبت‌های ساختار مالی-تفسیر نسبت‌های نقدینگی-تفسیر دیگر نسبت‌ها-تفسیر پیش بینی سود هر سهم.

خلاصه‌ای از سیستم وزنی؛ پیشینه اطلاعاتی(BCKG): به هر قلم گزارش شده یک امتیاز و در صورت کمی بودن نیز یک امتیاز دیگرتعلق می‌گیرد. خلاصه‌ای از عملکرد تاریخی(HIST): در مورد نسبت‌ها و EPS، اگر اطاعات دوره آخر(X) باشد یک امتیاز ونیز دوره(X-۱)باشد یک امتیاز دیگر و امتیاز اضافی دیگر در صورتی که(X-۲) باشد، تعلق می‌گیرد. برای فروش‌ها، درآمد عملیاتی و

www.SID.ir

Archive of SID

سودخالص، اگر با اشاره به(X-۲) باشدیک امتیاز تعلق می‌گیرد. اطلاعات بخش(SEGM): یک امتیاز به هریک از اقلام گزارش شده تعلق می‌گیرد. اطلاعات غیر مالی اساسی(NONF): دو امتیاز برای هرکدام از اطلاعات مورد گزارش تعلق می‌گیرد. اطلاعات پیش بینی(PROJ): برای موارد کیفی اقلام ۱ و ۲ یک امتیاز و برای اقلام ۳ الی ۱۰ دو امتیاز و یک امتیاز برای اقلام کمی و یک امتیاز به اقلام ۹ الی ۱۰ برای اشاره به بخش(های) اصلی تعلق می‌گیرد. بحث و تحلیل مدیریت(MINGT): برای موارد کیفی اقلام ۱الی۱۴یک امتیاز و یک امتیازنیز به مواردکمی به استثنای فروش و درآمد عملیاتی تعلق می‌گیرد. دو قلم، اگر به بخش‌های اصلی اشاره شود یک و اگر بر مبنای سرجمع باشد نیم امتیاز تعلق می‌گیرد. اقلام ۱۵ الی ۱۹ اگر نسبت‌های X لحاظ شود یک و اگر روند نیز بررسی شود یک امتیاز اضافی تعلق می‌گیرد.

www.SID.ir

Archive of SID

منابع

آذر، عادل و منصور مؤمنی،(۱۳۸۵)، "آمار و کاربرد آن در مدیریت"(جلد دوم)، تهران، انتشارات سمت.

کاشانی پور، محمد، علی رحمانی و سیدمهدی پارچینی پارچین،(۱۳۸۸)، "رابطه بین افشای اختیاری و مدیران غیرموظف"، فصلنامه بررسی‌های حسابداری و حسابرسی، ۱۶(۵۷)، ص ۸۵ الی ۱۰۰.

Akhtaruddin, M. , Hossain, M. A. , Hossain, M. , & Yao, L. ,(2009), "Corporate Governance and Voluntary Disclosure in Corporate Annual Reports", Journal of Applied Management Accounting Research(Jamar), 7(1),1-19.

Ashiq, A. , Tai-Yuan, C. , & Radhakrishnan, s. ,(2007), "Corporate Disclosures by Family Firms", Journal of Accounting and Economics, 44, 238-286.

Beak, H. Y. , Darlene, R. J. , & Joung, W. K. ,(2009), "Managerial Ownership, Corporate Governance, and Voluntary Disclosure", Journal of Business & Economic Studies, 15(2), 44-61.

Ben-Amar, W. , Bowenovi, et Ameur,(2008), "Corporate Governance Disclosure Transparency in Canada", Comptabilite Controle Audit Tome, 1, 169-190.

Berglof, E. , and Pajuste, A. ,(2005),"What Do Firms Disclose and Why?Enforcing Corporate Governance and Transparency in Central and Eastern Europe", Oxford Review of Economic Policy, 21(2),178-197.

Boesso, G. , and Kumar, K. ,(2006), "Drivers of corporate voluntary disclosure", Accounting, Auditing & Accountability Journal, 20(2), 269-296.

Chau, G. K. , and Gray, S. J. ,(2002), "Ownership structure and corporate voluntary disclosure in Hong Kong and Singapore", The International Journal of Accounting, 37(2), 247-265.

Cheng, Eugene C. M. , and Courtenay, S. M. ,(2006), "Board Composition Regulatory Regime and Voluntary Disclosure", The International Journal of Accounting, 41(3), 262-289.

Darus, F. , Taylor, D. , and Othman, S. ,(2008), "Proprietary Cost, Ownership Structure and Credibility of Voluntary Disclosure", The Business Review, Cambridge, 10(2), 343-349.

www.SID.ir

Archive of SID

Eng, L. L. and Mak, Y. T. ,(2003), "Corporate governance and voluntary disclosure", Journal of Accounting and public policy, 22, 325-345.

Ho, Simon, S. M. and Wong, K. S,(2001), "A Study of the Relationship between Corporate Governance Structures and the Extent of Voluntary Disclosure", Journal of International Accounting, Auditing and Taxation, 10(2), 139-156.

Labelle,R. ,(2002),"The Statement of Corporate Governance Practice:Voluntary Disclosure and Corporate governance Perspective", Governance and Forensic Accounting, 1-35.

Lakhal, F. ,(2005), "Voluntary Earnings Disclosures and Corporate Governance: Evidence from France", Rewiew of Accounting & Finance, 4(3), 64-85.

Miihkinen, A. ,(2008), "Efficiency of Authoritative Disclosure Recommendations: Evidence from IFRS transition disclosure in Finland", Journal of Financial Regulation and Compliance, 16(4), 384-413.

Patelli, L. and Prencipe, A. ,(2007), "The Relationship Between Voluntary Disclosure and Independent Directors in the Presence of a Dominant Shareholder", Journal of European Accounting Review, 16(1), 5-33.

Premuroso, R. F. , Bhattacharya, S. ,(2008), "Do early and voluntary filers of financial Information in XBRL format signal superior corporate governance and operating performance?", International Journal of Accounting Information Systems, 9, 1-22.

Tsamenyi, M. , Enninful-Adu, E. , & Onumah, J. ,(2007),"Disclosure and Corporate governance in developing countries: evidence from Ghana", Managerial Auditing Journal, 22(3), 319-334.

Wan, H. , Wan, N. ,(2009),"The impact of family-firm structure and board composition on corporate transparency: Evidence based on segment disclosures in Malaysia", The International Journal of Accounting, 1-21.

Wee Goh, B. , Ng, J. , Yong, K. O. ,(2008), "Corporate Governance and Liquidity: An Exploration of Voluntary Disclosure, Analyst Coverage and Adverse Selection as Mediating Mechanisms", November 27, 2008, Electronic copy available at: http://ssrn. com.

Meek, G. K. , Roberts, C. B. , Gray, S. ,(1995), "Factors influencing voluntary annual report disclosures by US, UK and Continental European multinational corporations". Journal of International Business Studies, 26(3), 555–572.

www.SID.ir